

תנאי החתימה.

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 10.50 קראָנען, לחצי שנה: 5.25 קראָנען, לרבע שנה: 2.70 קראָנען.

ברוסיה: לשנה: 4 רו״כ, לחצי שנה: 2 רו״כ, לרבע שנה: 1 רו״כ.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 9 מארק, באנגליה לשנה: 8 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 11 פֿרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פֿרנק.

החותמים לשנה שלמה יקבלו בסוף השנה תשורה יפה חנם.
דמי החתימה יוכלו לשלם גם לשעורין: 2 רובל בעת החתימה, ושני הרובל הנותרים בראשית הרבע השני (ובשאר ארצות בכסף המדינה לפי הקורס).

מחיר כל נומר 10 קאָפּ׳, 25 העללער.

עם „הפדגוג״:

באוסטריה־אונגריה:
לשנה: 15.50 קראָנען, לחצי שנה: 7.75 קראָנען, לרבע שנה 3.90 קראָנען.

ברוסיה:
לשנה: 6 רו״כ, לחצי שנה: 3 רו״כ, לרבע שנה 1.50.

בשאר ארצות:
באשכנז לשנה: 13 מארק, באנגליה לשנה: 12 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 17 פֿרנק, בארץ ישראל לשנה: 16 פֿרנק.

בעד חלוף האדריסה 20 קאָפּ.

כחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פטיט 38 ה׳, 15 ק׳.

קְרַקוֹי, יום ד׳, ה׳ אדר תרס״ג. גליון כ. Krakau, 4 März (19 Februar) 1903.

שִׁיר עֶרֶשׂ.

נוּמָה, יַלְדִּי, נוּמָה, קְטַנִּי,
נוּמָה שְׁנָתְךָ, אֵין לִי פְּנַי:
עוֹד מְעַט אָבִיךָ יָבֹא,
וְהַבָּשָׂר עוֹדוֹ חַי.

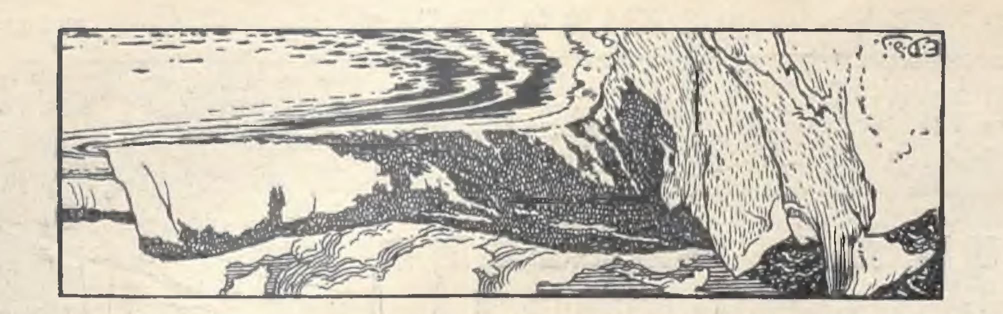
אֶל הַמִּטְבָּח אֵלֵךְ אֲנִי —
הֵן שִׂחַקְתָּ, שׁוֹבָב, דַּי;
יִמְצָאֲךָ עֵר אָבִיךָ,
אָז הֵן יִכְעַס גַּם עָלַי.

אֶת עֵינֶיךָ כְּבָר עָצַמְתָּ —
אֶשָּׁקְךָ, אַךְ בַּתְּנַי,
כִּי תָנוּמָה אֶת שְׁנָתֶךָ —
שְׁכַב, הֵרָדֵם — אֵין לִי פְּנַי!

א. י. שְׁטֵינְבֶּרְג.

עֵץ שִׁטָּה.

כַּרְטִיס־הַכְּנִיסָה.

(ספור).

I.

הַבֵּבָר.

— פלאי פלאים ראיתי שם! — אמר יעקב אל חבריו בבואו בבקר החדרה: אתמול הייתי בבבר — ראיתי שם קופים מרקדים כבני אדם, פיל הולך על כדורים ועל חביות, אריה גדול ונורא מקפץ דרך טבעות ומכה בשוט, כאשר יכה הכלב, ועושה כל אשר יצוהו האיש הבא אל כלובו; והצפרים והעופות — מה משנים הם! לא תאמינו כי אספר.

— היום אהיה שם גם אני! — אמר יצחק — דודי הציע לפני ללכת בערב לבית התאטר. אנכי אשאל ממנו להביאני אל הבבר.

— גם אנכי!.. גם אנכי!.. גם אנכי!... — ענו בעשרה נערים — נלכה אל הבבר ונראה את החיות והעופות אשר בו.

— אם כן, — אמר יעקב — איעצכם לבא אלי בשעה החמישית בערב, והלכנו כלנו יחד אל הבבר. ובדברו את הדברים האלה, הוציא מכיסו את ארנקו היפה וימנה את כספו ויאמר: כן אני אלך שם עוד פעם; מכספי אשר נתן לי אבי אתמול, נשארו לי עוד ארבעים פרוטה — מחיר כרטיס־הכניסה; באו כלכם אלי, ואנכי אתן לכם את הספר, אשר קניתי אתמול בבבר. בו מבארים ומפרשים כל הפרטים על דבר החיות והעופות: מתי נצודו, כמה ימי חייהם, מה מאכלם ומשקיהם. בלי הספר הזה יהיו לכם הרבה דברים סתומים. אך בזאת אתן לכם את הספר, אם תבאו אלי כאשר אמרתי.

— טוב! — ענו הנערים — אנחנו נבא אליך. חכה לנו בביתך.

את השיחה העליזה הזאת שמע באזן קשבת הנער שמעון הלומד גם הוא בחדר הזה. כדבר יעקב על כל הנפלאות אשר ראה בבבר, נהרו פניו מאד ולא גרע את עיניו מן המספר. אך כאשר שמע את חבריו אומרים, כי הולכים הם עוד היום אל הבבר, סר מהם, ויגש אל השלחן, ויחל לתור לו מקום אשר ישב עליו, בשוב הרבי מבית המדרש. אפס כי ברגע הזה שמע קול צלצול מטבעות, וימהר וישם שנית פניו אל חבריו, ויבט בקנאה גדולה אל יעקב המונה את מעותיו, ולא חדל להביט אליו גם בעת אשר טמן כבר את ארנקו בכיסו...

שמעון היה בן להורים עניים, ולולא דודו רבי אשר "העקר", כי עתה לא למד שמעון בחדרו של רבי צדוק הדין יחד עם בני עשירי העיר. אשת רבי אשר העקר היתה אחות אמו של שמעון, ובראותה כי בעל אחותה איננו משתכר גם לחם יבש לבני ביתו, דברה על לב אישה לשלם שכר למוד בעד שמעון, רבי אשר בחן את הנער בלמודיו, ובראותו, כי כשרונות טובים לו, מסרהו אל רבי צדוק הדין ללמד בחדרו.

וכבא שמעון לחדר רבי צדוק, החל להרגיש את עניו ואת מחסוריו על כל צעד. ראה ראה יום יום את חבריו הלבושים בגדים יפים, את ארחותיהם הטובות, את החפצים הנחמדים אשר לכל אחד מהם, ויקנא בהם מאד.

"ללבש בגדים יפים כבגדי יעקב, דוד, רפאל וחיים, לאכל ארחות טובות ומגדנות כיוסף, יצחק ואפרים לא אוכל גם לקוות", — חשב שמעון בלבו, — "אבל ללכת לבבר ולראות את החיות והעופות אפשר... אשאלה היום מאבי לתת לי ארבעים פרוטה, והלכתי גם אני. ארבעים פרוטה הלא רק שתי מטבעות קטנות הן. כן את שתי המטבעות הקטנות האלה יתן לי אבי. ואלך. הוי, לו היה מחיר הכניסה אך שתי פרוטות, כי עתה הייתי בא שמה היום, בלי שום ספק. אנכי הייתי נותן לו את שתי הפרוטות אשר מצאתי. הן יפות הרבה מן המטבעות

אשר ליעקב. הוא אינו מנקה את מטבעותיו ואינו ממרטן, כמעט לא ישים אליהן לב... ואנכי נקיתי את פרטותי ומרטתין עד היות להן ברק, — הן נוצצות כזהב...

ובהיות שמעון שקוע במחשבותיו אלה, בא הרבי וישבו כל התלמידים אל השלחן ללמד. שמעון לא חדל לחשב על דבר הבבר והיותיו הנפלאות, ועל כן לא הקשיב אל הלמודים, ויכשל פעם ושתים בקריאתו ובתשובותיו; ויגער בו רבי צדוק, ויתמהו תלמידיו איש אל רעהו, כי לא קרה עוד כדבר הזה את שמעון, מיום בואו לחדר הזה. ושמעון שמע את גערת רבו וישם אל לב, ויאמר לגרש בחזקה את המחשבות הזרות המנקרות במחו, ולא יכל, ועל כן שמח מאד, בראותו כי סגר הרבי את הגמרא ועת צאת מן החדר באה.

II.

דמיונות ומחשבות.

— רב לך, שמעון, לקרא לאור הנר! — אמר אליו אביו — עוד מעט והגיעה חצות לילה, ואתה עודך יושב וקורא. עלה, בני, על משכבך!

— חפץ אנכי לחזור על הסוגיה [1]) החדשה, אשר למדני רבנו היום, ועל כן מאחר אנכי לשבת — ענה שמעון ורעד קל נשמע בדבריו.

— טוב, בני, טוב מאד, כי חפץ אתה לדעת היטב את למודיך. לו למדתי גם אני בנעורי בחשק רב, כי עתה לא הייתי אנוס לעבד יום יום עבודות קשות ולהביא לחם בזעת אפים.

— אבא! — אמר שמעון — הקשה מאד להשתכר ארבעים פרטה?

— ארבעים פרטה? — שאל האב משתומם לשאלת בנו — ואם ארויח ארבעים פרטה, מה הן ל„בעל הוצאה" גדול כמוני?

— אולי תוכל, אבא, לתת לי מחר ארבעים פרטה מחיר כרטיס־כניסה, ובאתי אל הבבר לראות את החיות ואת העופות אשר בו? מאד מאד חפצתי לראותם! — דבר שמעון תחנונים ויבט אל אביו, לדעת איזו פעלה פעלו דבריו עליו.

— מתי הובא הבבר לעירנו? — שאל האב.

— אתמול. אחד מחברי היה שם ויספר לנו דברים נפלאים. היום הלכו שמה כל חברי... התתן לי ארבעים הפרטה הדרושות? לא! תנה לי רק שלשים ושמונה, כי שתי פרטות יש לי!...

— חכה בני, מעט, עד אשר יוריד בעל הבבר את מחיר הכניסה, ונתתי לך את שאלתך.

— אבל מתי יהיה הדבר הזה? — שאל שמעון בקול רועד ודמעות נראו בעיניו.

— יום אחד לפני צאת הבבר מעירנו יהיה מחיר כרטיסי־הכניסה רק חמש, או עשר פרטות. כבש תשוקתך, בני, עוד ימים אחדים; ואני מבטיחך, כי תראה במחיר חמש או עשר פרטות את אשר ראו חבריך במחיר ארבעים פרטה; החיות והעופות לא ישנו במשך ימים אחדים.

— יום אחד... — שנה שמעון את דברי אביו ופניו נעוו — ומה אעשה אם היום ההוא יהיה יום השבת?

— אז — אמר האב ויבט אל בנו ברחמים גדולים,
— אז תחכה, בני, לבבר חדש אשר יובא העירה: היום רבים הבברים המובאים העירה.

לדברים האלה נשא שמעון את קולו ויבך. הוא לא הבין עד כמה שוברת בכיתו את לב אביו, ובראותו את אביו מביט אליו ברחמים גדולים, אמר בלבו: עוד צעקה, עוד בכיה, ובקשתי תעשה; אך לא כאשר דמה, כן היה, כי גער בו אביו ויצוהו לחדל מהדבר הזה ולעלות תכף על משכבו. ראה שמעון, כי בכיו לא יועילנו ויתאפק ויאמר: יהי כן כאשר אמרת; הנני לחכות ליום האחרון; אבל איככה אדע מתי יבא היום ההוא?

— אנכי, אנכי אגיד לך את הדבר הזה, — אמר אביו ויאר שנית פניו אליו — הן עובר אנכי יום יום לפני עמודי המודעות וראיתי והודעתיך בעוד מועד.

שמעון ידע, כי יקים אביו את דברו, בכל זאת החל ללכת מהיום ההוא והלאה אל חדרו, לא דרך „רחוב העברים" הקרוב, כי אם דרך „רחוב הנסיכים" הרחוק מחדרו מרחק רב, יען כי ברחוב ההוא היו עמודי המודעות. בעינים כלות היה מצפה לאור הבקר, והיה קם בזריזות מעל משכבו והתפלל ואכל את לחמו בחפזון; ויש אשר יקח את הלחם אתו ורץ אל העמודים לראות, היש מודעה מבשרת הורדת המחיר, אם אין. בקצר רוח היה נגש אל העמוד ובלב נשבר היה סר מעליו; ויש אשר ינחם את נפשו בתנחומין של שוא לאמר: הן יוכל היות, כי שכח משרת הבבר להדביק את המודעה אל העמוד הזה וידביקה אל יתר העמודים, ועל כן היה הולך מעמוד לעמוד, ועיניו משוטטות במודעות, עד כי לאחרונה היה שב בלב כואב אל חדרו המלא כבר את תלמידיו...

ראה רבי צדוק את שמעון מאחר זה ימים אחדים לבא לחדר, וגם בשבתו אל השלחן לפניו, לא יקשיב לדבריו; ויש אשר איננו יודע גם את הפרק או את הפסוק, שהוא עומד בו ברגע הזה. — ויפן אליו בחרי אף ויזהירהו, כי הגד יגיד את הדבר הזה גם לאביו, גם לדודו רבי אשר, והם לא ינקהו!...

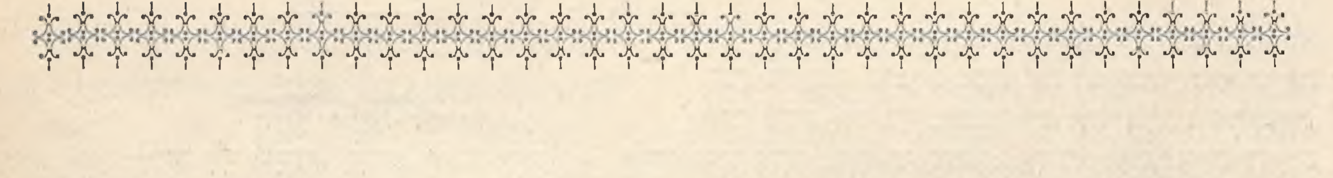
[1]) ענין קשה בתלמוד קוראים סוגיה.

נערת רבי צדוק בשמעון פעלה עליו את פעלתה.

— „הנה אנכי מתאמץ בכל יום לקרבה אל מטרתי — חשב שמעון בלבו, — ומעשי מרחקים אותי ממנה! הבה אתאמץ להקשיב אל דברי רבי! יהי מה! לא אחשב עוד בעת הלמודים על דבר הבבר!” ועודנו מחליט את החלטתו זאת ויחל להתנועע בשבתו לפני הספר הפתוח, וישם כל מעיניו בענין המדבר, ויבט אל רבו המסביר לתלמידיו דבר קשה. אך לא ארכו הרגעים, ושמעון לא יכל בעצמו להבין איכה קרה הדבר הזה, כי בעודנו מביט ומקשיב לרבו, עלה על לבו זכר הבבר עם הארי המכה והקופים המרקדים והעופות המשנים . . . אז יתעורר פתאם ועיניו בחנו את רבו לדעת, ההרגיש בו, כי חדל לשמע את דבריו אם לא? ובראותו, כי הרבי לא השגיח אליו ברגע ההוא, שמח מאד; ויתאמץ שנית להסיח את דעתו מן הבבר, ויקשב בשים לב לדברי רבו, ואך עלה הרעיון הזר על לבו, — רגז שמעון תחתיו והתעורר מאד, והתנועע בכל גופו, כמתאמץ לגרש את המחשבה הרעה מלבבו.

(המשך יבא).

י. ב. לבנר.

זאבים מתנפלים על סוס.

הַדֹּב וְהַדְּבוֹרִים.*)

„הוֹי, מַה פֹּה יָרִיחַ?
רֵיחַ מֹתֶק אֲנִי חָשׁ!
הוֹי, יָדַעְתִּי גַם יָדַעְתִּי,
כִּי מָצָאתִי לִי פֹּה דְּבָשׁ!
אַךְ מִי יַגֶּד־לִי מָה אַעַשׂ
לַדְּבוֹרִים — הָעָם הָרָע?
וּמֵאַיִן זֶה תָּבֹאנָה
מִסָּבִיב כְּבִסְעָרָה?
אַךְ אֲתוּרָה, אַךְ אֶמְצָאָה
לִי מְעַט דְּבַשׁ — אָז מִדֵּי פַּעַם
תִּתְנַפֵּלְנָה אַף תַּעֲקֹצְנָה,
הָהּ, תַּעֲקֹצְנָה בַּחֲמַת זָעַם".

יָדַע הַדֹּב,
כִּי דְּבַשׁ לָרֹב
נָכוֹן לוֹ בַּכַּוֶּרֶת;
אַךְ הַדְּבוֹרִים
כַּגִּבּוֹרִים
עוֹמְדוֹת שָׁם עַל מִשְׁמֶרֶת.

הַדֹּב אִמֵּץ לִבּוֹ בַּכֹּחַ,
כִּי אֵיךְ יַעֲזֹב אֶת הַנִּיחוֹחַ[1]?
„יְהִי מָה! — אָמַר — אָבֹאָה שָׁמָּה
וּמְעַט אַךְ דְּבַשׁ אֶטְעָמָה!"
אָמַר, עָשָׂה. — פִּתְאֹם מִקְּצוֹת
הַכַּוָּרוֹת דְּבוֹרִים עוֹקְצוֹת
הִתְנַפְּלוּ חִישׁ עַל הַגַּנָּב,
נִקְּרוּ עֵינָיו, עָקְצוּ פָּנָיו,
עָקְצוּ מֵרֹאשׁ וְעַד זָנָב.
וְהַדֹּב מְצַעֵק, נוֹהֵם: „וַי, וַי!
הָהּ, חוּסוּ נָא, חִמְלוּ עָלַי!
וַאֲנִי הִנֵּה אָרִים כַּפִּי
וְנִשְׁבַּעְתִּי בְּאַפִּי,
אִם עוֹד אֶטְעַם גַּם נֹטֶף דְּבַשׁ, —
אַךְ חוּסוּ נָא עָלַי הָרָשׁ!"

שְׁמוּאֵל בֶּן צִיּוֹן.

---

*) עפ"י ו. רַא. [1]) ערקוויקונג, *Отрада*.

אַגָּדַת הַבְּאֵר.

(אַגָּדָה עַרְבִית).

רַבִּים מִכֶּם, יְדִידַי הַקְּטַנִּים, שָׁמְעוּ בְוַדַּאי אֶת שֵׁם הַמּוֹשָׁבָה „רְחֹבוֹת“ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְגַם אֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּהָ עַד הַיּוֹם, יֵדְעוּהָ בְּקֶרֶב הַיָּמִים, כִּי סַפֵּר אֲסַפֵּר לָכֶם אֶת תּוֹלְדוֹת הַמּוֹשָׁבוֹת, אֲשֶׁר בְּאַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, וְגַם נָתוֹן אֶתֵּן לִפְנֵיכֶם תְּמוּנוֹת מֵחַיֵּי אַחֵינוּ הָאִכָּרִים הַיּוֹשְׁבִים בַּמּוֹשָׁבוֹת הָאֵלֶּה; וְעַתָּה הִנְנִי לְסַפֵּר לָכֶם אַךְ אַגָּדָה אַחַת, אֲשֶׁר יְסַפְּרוּ הָעַרְבִיאִים עַל דְּבַר בְּאֵר אַחַת עַתִּיקָה, אֲשֶׁר מֵימֶיהָ חָרְבוּ כְּבָר זֶה שָׁנִים רַבּוֹת; שְׂרִידֵי חָרְבוֹת הַבְּאֵר הַזֹּאת נִמְצָאִים בְּאַדְמַת רְחֹבוֹת מִנֶּגֶד לַמּוֹשָׁבָה. וַעֲלֵיכֶם לָדַעַת, חֲבִיבַי, כִּי לְפָנִים יָשְׁבוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה בֵּדוּאִים, הֵם הָעַרְבִיאִים יוֹשְׁבֵי אֹהֶל וּמִקְנֶה, וְגַם הַיּוֹם יוֹשֶׁבֶת עוֹד עַל גְּבוּל אַדְמַת רְחֹבוֹת מִשְׁפַּחַת בֵּדוּאִים אַחַת, וּבְפִיהֶם נוֹדְעָה הַבְּאֵר הָעַתִּיקָה הַזֹּאת בְּשֵׁם „בְּאֵר פַּטִּימָה“, וְסִפֵּר יְסַפְּרוּ עַל דְּבַר הַבְּאֵר הַזֹּאת כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

לִפְנֵי שְׁנוֹת מֵאָה יָשְׁבוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה שְׁנֵי שִׁבְטֵי בֵדוּאִים, בְּנֵי שֵׁבֶט אֵל שַׁרְקִיָּה וּבְנֵי שֵׁבֶט אֵל סַתָּרָה, וַתְּהִי תָמִיד מְרִיבָה בֵּין שְׁנֵי הַשְּׁבָטִים הָאֵלֶּה וַיִּלָּחֲמוּ בֵינֵיהֶם כָּל הַיָּמִים, כְּדֶרֶךְ הַבֵּדוּאִים הַחַיִּים עַל חַרְבָּם. וּבְכָל הַכִּכָּר מִסָּבִיב לֹא הָיְתָה בְּאֵר מַיִם, זוּלָתִי הַבְּאֵר הָאַחַת הַזֹּאת, אֲשֶׁר שְׁנֵי הַשְּׁבָטִים יַחַד הִשְׁקוּ מִמֶּנָּה אֶת עֶדְרֵיהֶם וְגַם שָׁאֲבוּ מִמֶּנָּה מַיִם לָשֵׂאת אֶל אָהֳלֵיהֶם לִשְׁתּוֹת.

וּנְשִׂיא רֹאשׁ שֵׁבֶט הַשַּׁרְקִים—שֵׁיךְ אַיּוּב אַבּוּ חָסִין, וְלוֹ בַּת יְחִידָה יָפָה כַּחַמָּה, עֵינֶיהָ—יוֹנִים וְקוֹמָתָהּ דָּמְתָה לְתָמָר; וַיֵּצֵא לָהּ שֵׁם בְּיָפְיָהּ וּבַהֲדָרָהּ, וְשִׁמְעָהּ מַגִּיעַ עַד אָהֳלֵי כָל הַבֵּדוּאִים, עַד עַזָּה נֶגְבָּה וְעַד לַיִשׁ צָפוֹנָה, שֵׁיכִים רַבִּים שָׁלְחוּ צִירִים לְדַבֵּר עַל לֵב אַיּוּב אַבּוּ חָסִין, כִּי יִתֵּן אֶת פַּטִּימָה בִּתּוֹ הַיָּפָה לִבְנֵיהֶם, וַיִּהְיוּ גַם בֵּדוּאִים צְעִירִים, אֲשֶׁר שָׁרוּ שִׁירִים לִכְבוֹד פָּטִימָה הַיָּפָה.

וּנְשִׂיא רֹאשׁ שֵׁבֶט הַסַּתָּרִים הוּא הַשֵּׁיךְ אַטְמַן אַבּוּ מְחַמֵּד, וְלוֹ בֵּן צָעִיר יָפֶה וְאַמִּיץ לֵב כְּאַחַד הַגִּבּוֹרִים אַנְשֵׁי הַשֵּׁם אֲשֶׁר מֵעוֹלָם. וַיִּשְׁלַח אַטְמַן אַבּוּ מְחַמֵּד צִירִים אֶל אַיּוּב אַבּוּ חָסִין לֵאמֹר: חָשְׁקָה נֶפֶשׁ מְחַמֵּד בְּנִי בְּפַטִּימָה בִּתְּךָ, וְעַתָּה תְּנָה אוֹתָהּ לִבְנִי לִמְחַמֵּד לְאִשָּׁה. אַךְ אַבּוּ חָסִן הֵשִׁיב אֶת פְּנֵי הַצִּירִים רֵיקָם וַיֹּאמַר: חָלִילָה לִנְשִׂיא שֵׁבֶט הַשַּׁרְקִים, יוֹצֵא יֶרֶךְ הַגִּבּוֹר נוּמַ־ אֶל חָרוּן הַמּוֹשֵׁל בְּשִׁבְעָה שְׁבָטִים גְּדוֹלִים, לָתֵת אֶת בִּתּוֹ לְבֶן שֵׁיךְ הַסַּתָּרִים, אֲשֶׁר לֹא נֶחְשְׁבוּ בֵּין שִׁבְטֵי הַבֵּדוּאִים הַגִּבּוֹרִים. שָׁמַע אַבּוּ מְחַמֵּד וַיִּחַר אַפּוֹ, וַיִּשָּׁבַע לִנְקֹם אֶת נִקְמַת כְּבוֹדוֹ וּכְבוֹד בְּנֵי שִׁבְטוֹ מִנְּשִׂיא שֵׁבֶט הַשַּׁרְקִים הַגֵּאִים, אֲשֶׁר הִכּוּ פְּעָמִים רַבּוֹת מִיָּדָיו. וַיִּקְרָא לִבְנוֹ לִמְחַמֵּד וַיֹּאמֶר לוֹ: שְׁמָעֵנִי, בְּנִי, הִנֵּה שָׁלַחְתִּי מַלְאָכִים לְאַיּוּב אַבּוּ חָסִין וָאֲבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ, כִּי יִתֵּן אֶת בִּתּוֹ אֶת פַּטִּימָה לְךָ לְאִשָּׁה. וַיְמָאֵן לְתִתָּהּ לָךְ, וְגַם שָׁת חֶרְפָּה עָלַי וְעָלֶיךָ וְעַל שִׁבְטֵנוּ כֻּלּוֹ; כִּי בְגָבְהוֹ לִבּוֹ יַחְשֹׁב, כִּי אַל לְאֶרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן לָתֵת אֶת בִּתּוֹ לְאִשָּׁה לַחוֹחַ אֲשֶׁר בַּבִּקְעָה, אֲשֶׁר אִם אַךְ תַּעֲבֹר עָלָיו חַיַּת הַשָּׂדֶה וְתִרְמְסֶנּוּ בְּרַגְלֶיהָ. הָבָה אֵפוֹא, בְּנִי, אֱסֹף אֶת אֲנָשֵׁינוּ וְנֵצֵא יַחַד חֲלוּצִים לִנְקֹם אֶת נִקְמַת כְּבוֹדֵנוּ מֵהַגֵּאִים הַשְּׁפָלִים הָאֵלֶּה, יֵדְעוּ נָא אֶת יָדֵנוּ הַחֲזָקָה וְלֹא יִתְגָּאוּ עוֹד בִּגְבוּרַת אֲבוֹתֵיהֶם הַמֵּתִים. יֵדְעוּ נָא הַיּוֹם, כִּי נְשִׂיא שֵׁבֶט הַסַּתָּרִים לֹא יִסְלַח לְאִישׁ אֲשֶׁר פָּגַע בִּכְבוֹדוֹ.

עֵינֵי הַבֵּן מָלְאוּ דָם, בְּשָׁמְעוֹ אֶת דִּבְרֵי אָבִיו, וְיָדוֹ הַיְמָנִית נָגְעָה בִּכְלִי מַשִּׂים בַּחֲגֹרָתוֹ, בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר הַחֶרֶב צְמוּדָה שָׁם. אַךְ בִּלְבָבוֹ חָשַׁב, כִּי לֹא טוֹבָה עֲצַת אָבִיו, פֶּן יַסְתִּיר אַבּוּ אַיּוּב אֶת בִּתּוֹ, בְּצֵאתוֹ לְהִלָּחֵם עִם הַסַּתָּרִים, וְאַחֲרֵי כֵן לֹא תִמְצָאֶנָּה יָדוֹ. וַיִּשְׁתַּחוּ אֶל אָבִיו וַיִּשַּׁק אֶת אֶצְבְּעוֹת יָדוֹ הַיְמָנִית וַיֹּאמַר:

– אָבִי, עֲטֶרֶת רֹאשִׁי, דְּבָרֶיךָ נְכוֹנִים וַאֲמִתִּים תָּמִיד כְּדִבְרֵי אֱלֹהַּ הָאֶחָד וּכְדִבְרֵי מְחַמֵּד נְבִיאוֹ הַמְיֻחָד. אַךְ אַתָּה לוּ שְׁמָעֵנִי, אַבָּא: אַל נָא נִתְגָּר אֲנַחְנוּ בָּהֶם מִלְחָמָה, פֶּן יִמְצָא לוֹ אַיּוּב עוֹזְרִים מִבְּנֵי שֵׁבֶט הַזַּכָּרִים אוֹיְבֵינוּ, מֵאָז לְקַחְנוּ מֵהֶם אֶת עֶדְרֵי גְמַלֵּיהֶם בְּלֶכְתָּם מִצְרַיְמָה, וְגַם בְּנֵי שֵׁבֶט הַבַּקָּשִׁים יָבֹאוּ לְעֶזְרָתָם, אִם נִתְנַפֵּל עֲלֵיהֶם בְּלֹא

צדק. הלא טוב לפנינו, כי יתגר הוא בנו מלחמה, ואז נראהו את עז ידינו. הנה אנכי אארב לפנות ערב בצאת השואבות אל הבאר לשאב מים, והיה בבא פטימה לשאב גם היא, ותפשתיה והבאתיה הנה אל אהל אמי; והיה בחרות אף אביה ויצא עלינו למלחמה מבלי אשר יקרא להנכרים ולהבקשים לעזר לו. ויצאנו לקראתו ונלחמנו אתו, ונקמנו ממנו את נקמת כבודנו המחלל.

— יברכך אלה, בני, — ענהו השיך ויתן את ידו על ראש בנו הכורע לפניו. — טובים דבריך כדברי איש האלהים, ועתה אתה עשה כאשר דברת.

ויהי לפנות ערב, לעת צאת השואבות אל הבאר, ויתחבא מחמד עם סוסו האביר מאחרי אחת הגבעות, אשר על יד הבאר מימין, ויארב לפטימה ההולכת תמיד אחרי כל הבנות; כי עזור תעזור היא לכלן להרים את הכדים המלאות על ראשיהן, והיא העלתה את כדה בידיה החזקות על ראשה. ויהי בראותו, כי כל הבנות הלכו לשוב אל המחנה, ופטימה גם היא הרימה כבר את כדה לתת על ראשה ויעל על סוסו וידפקהו וידהר הסוס, ויקרב הרוכב עד פטימה ויעמד וירד מעל סוסו ויברכה בשלום. ופטימה ידעה את מחמד בן נשיא הסתרים משכבר הימים. גם שמוע שמעה את גבורתו, כי אין בכל בני שבט הסתרים רוכב ורומה כידון כמהו; ותענהו בברכה גם היא. ויאמר אליה: השקיני נא, בת איוב, מעט מים מכדך, כי צמאתי. ותרם את ידיה להוריד את כדה מעל ראשה, ויתפשנה פתאם בזרעותיו החזקות וירימנה ויושיבנה על הסוס, וגם הוא קפץ וישב מאחריה וידפק את הסוס. ואחרי רגעים אחדים הביאם הסוס הדוהר אל אהלי הסתרים. והיא לא ידעה כל אשר נעשה אתה, כי התעלפה מפחד פתאם, ויביאוה אל אהל אם מחמד, היא אשה השיכה.

ואיוב אבו חסין שמע את כל אשר נעשה, ויחר אפו עד להשחית. ויאסף את אנשיו אליו האהלה ויספר להם את הנבלה, אשר עשה מחמד בן אטמן נשיא שבט הסתרים לבתו, ואת החרפה אשר שת על כל בני שרקיה, בחשבו, כי אין בהם איש אשר יוכל להוציא את השבויה מידו החזקה. ויזכירם את גבורת השרקים בימי נומר אל חרון, אשר הפילו חתיתם על כל שבטי הבדואים מסביב; וירגזו כל הנאספים וישבעו בזקן מחמד נביא אלה, כי לא ינוחו ולא יסגרו את עיניהם עד אם נקמו את נקמת כבודם מבני הסתרים. עד מהרה נאספו סביבות אהל השיך גבורי בני שרקיה, כלם רוכבים על סוסים אבירים. ואחרי אשר עלה גם השיך איוב על סוסתו השחורה כעורב ואשתו השיכה חגרה את חרבו על ירכו, עזבו כלם את המחנה, לקול שירת הנשים, אשר ברכו אותם בשם אלה הגדול בדרך צלחה, ופניהם אל עבר מחנה בני שבט הסתרים, ולפניהם רוכב אבו חסין על סוסתו ועל ידו שני זקני השבט.

ובני שבט אל סתרה ידעו גם הם, כי לא יחרישו השרקים וכי עלה יעלו עליהם למלחמה, ויכונו גם הם. וישלחו מתוכם שלשה אנשים רוכבים ללכת לקראת השרקים לפתח עמהם בשלום ולדבר באזניהם את הדברים האלה:

— אחינו הבדואים, בני שבט שרקיה הנכבדים, אנחנו, שליחי שבט סתרה, בשלום נפתח שפתנו עמכם. בן נשיאנו מחמד הגבור הנודע והנאדר בכל הארץ חשקה נפשו בבת נשיאכם הנעלה. ועתה הרבו עלינו מהר ומתן ונתנה לכם ככל אשר תשיתו עלינו.

— אל לבת נומר אל חרון להיות לאשה לבן אטמן, — ענה איוב אבו חסין בגאוה, — השב ישיב לי מחמד הנבל את בתי, ומהר יתן לנו על הנבלה אשר עשה, ואם לא — דמכם בראשכם!

— נשיב לשולחינו דבר, — ענו השלוחים, וישובו אל המחנה, ויספרו את דברי איוב אבו חסין וכי קרא את מחמד גבורם בן נשיאם בשם נבל. ותקם מהומה במחנה: למלחמה! למלחמה! — קראו כלם. — נקם! נקם! — קרא מחמד בקצף נורא, ועד מהרה ישבו כל גבורי בני סתרה על סוסיהם ויצאו לקראת האויב.

ויפגשו שני המחנות, ושני הגבורים איוב אבו חסין ומחמד בן אטמן נפגשו. עיני שניהם המלאות דם הבריקו לאור הירח כעיני הנמרים בשחרם לטרף, ומבטם אש וזיקים. פני איוב נראו אז כפני אריה זקן הלובש גאות וחמה, בזכרו את החיות הרבות, אשר היו טרף לשניו ולצפרניו, ופני מחמד כפני כפיר אריות הבוטח בכחו.

— סור לך הצדה, נבל, פן אכבה נפש! — קרא איוב בחמה.

— סור אתה, זקן גאה, אם לא טוב מותך מחייך.

— האני אסור מפניך, נער יהיר?! עוד לא ברחתי מימי, עוד לא ראה אויב את ערפי, מאות אויבים אכלה חרבי זאת ונוספת גם אתה על חללי.

— לבכך! — קרא מחמד ויט את כידונו למול חזה איוב.

— לבבי שלם! — קרא איוב בהשמטו מכידון מחמד, — אבל לבבך אתה! -- ויט את כידונו מול אויבו.

אך גם מחמד נשמט מכידון איוב, ויאבקו הלוחמים רגעים אחדים וקול משק הכידונים נשמע. פתאם הגיעה לאזני הלוחמים קול אשה מיללת וקוראה:

— אלה, אלה! שמר את שניהם! אבא! מחמד! אלה! שניהם הכירו את קול פטימה.

הנערה ברחה בסתר מהמחנה בעת המהומה ותרץ אל המערכה.

והקול הזה הוסיף גבורה ואמץ בלב הצעיר, ויעורר גם את רחמי האב הזקן, ויט את ראשו הצדה לראות את בתו יחידתו; ברגע ההוא תקע מחמד את כידונו בלב איוב אבי פטימה, אשר נפל כרגע מעל הסוס ארצה.

ראו בני שרקיה כי מת גבורם וינוסו, ומחמד עם מחנהו בני הספרים רדפו אחריהם ויכום ויקחו מהם את סוסיהם ואת כלי מלחמתם וישובו אל מקום המערכה. ויבקש מחמד את פטימה ולא מצאה. ויבקשו את גוית איוב המת ולא מצאו גם אותה. ויפוצו הרוכבים בכל הככר מסביב לבקשן ולא מצאו. למחרת בבקר באו הרועים אל הבאר להשקות את העדרים ויורידו את הדליים לשאב מים. והנה אין מים בבאר, ויעלו הדליים ריקים כאשר ירדו. ויתבוננו הרועים אל תוך הבאר, והנה—גויות אנשים בתוכה. ויעלו את הגויות ויראו והנה הן גויות איוב ופטימה בתו; היא חפצה למצא לה קבר יחד עם אביה הטוב, ותבא את גויתו אל הבאר ותשליכה שמה, ואחרי כן התנפלה גם היא אל הבאר ותמת. ראו המים את הנפש התמה הזאת, וינוסו ויסוגו אחור וינשתו ממקומם; ומאז ועד היום חרבה הבאר ואין בה מים. וגם בימי הגשמים לא יראו בה המים.

יהודה גרזובסקי.

זריז ונשבר.

(בדיחה).

האב: הוי, מנול! ראה מה מלכלך אתה!

הבן: אבל, אבא, גדיאל בן כוזי דחפני ונפלתי ארצה.

האב: ואתה, הוי, טפש, מדוע נתתו לדחפך? מדוע לא הכיתו לחי, לבל יוסיף לעשות עוד כדבר הזה?

הבן: את זאת, אבא, עשיתי בראשונה.

מידיעות הטבע.

המורה: עתה אמר־לי מה זה מים?

התלמיד: המים הוא חמר נוזלי הנעכר בשעה שטובלים בו ידים לא־נקיות.

מימים קדמונים.

I.

מעונות הפראים הקדמונים.

(סוף).

הבשמני הפרא החי באפריקה בוחר לו מקום בין שיחים גבוהים ועבותים וקושר את ראשיהם בערבי נחל, ואחר כן משליך עליהם עלים רבים וחציר — והאהל עשוי.

הפרא האוסטרלי בשובו מצידו, מבעיר לו ראשית כל המדורה, ואחר כן הוא נועץ בארץ שורה צפופה של ענפים בעלי עלים רבים, באותו הצד שהרוח נושב משם, לבל תכבה את האש. ובמקומות, שיש שם הרבה ציד ואפשר להתישב שם ימים רבים, בונה לו הפרא מענפים ומקלפת עצים אהל בתבנית ה„בתים" אשר יעשו הילדים מקלפים וכדומה.

מעונות כאלה עשה לו גם הפרא הקדמון. הדאגה אשר דאג הפרא לאש, שלא תכבה על ידי הגשם גם בארצות החמות, עוררה אותו לעשות גם גג מעל למדורה. על כן אמרו החכמים, כי מן הכירה למד האדם מעט מעט לבנות לו בתים.

ההשגחה על מדורת הכירה שלא תכבה, היתה מסורה אצל הפראים לאשה; ועל כן נבין, כי האשה היתה צריכה להשתדל גם לעשות את האהל, או את הגג הסוכך על הכירה. גם היום אנו רואים אצל משפחות רבות, כמו אצל האסקימוסים, האוסטרליים ועוד, שהקמת המעונות מסורה לנשים, אף כי העבודה הזאת קשה לפעמים מאד. תיר אחד מספר על דבר האסקימוסים, כי הגברים שוכבים להם במנוחה, ומביטים: איך הנשים הולכות כפופות תחת משא אבנים גדולות וכבדות, שהן נושאות לבנות להן מעונות לימי החרף.

ככה עשה האדם בראשונה את הגג מעל לכירתו. צריך לחשב, כי האשה היתה „בעלת הבית" הראשונה, לאמר: היא בנתה את הגג, את המחסה הראשון למעון המשפחה.

המעון הקדמון של האדם, הסכה, היה, כמובן, דל מאד ורחוק מן השלמות. אם נערך אותו לבתים, אשר למד האדם לבנות לו אחרי שנים רבות מאד. ואיככה יכל הפרא לשים לב לבנות לו מעון טוב ומרוח, בשעה שהמחסור רדף אותו ממקום למקום; והוא, בבקשו לו ציד, היה אנוס לפעמים בכל שנים שלשה ימים להחליף את חניתו (מקום מחנהו), כמו שאנו רואים גם בימינו אלה בקרב משפחות פראים ידועים, לקחת ולשאת את סכתו עמו לא יכל, ועל כן עשה לו את מעונו מהר „כלאחר יד"; ולמה יעמל להיטיבו, אם בעוד יום או יומים יצטרך לעזבו? מלבד זאת היה הפרא הקדמון, כרבים מן הפראים בימינו, עצל מאד: הוא לא התרגל לעבה, וכל עבודה, שדרשה יגיעה וסבלנות ידועה, היתה שנואה ומאוסה לו, ועל כן בחר לו לחיות „איך־שהוא" ולסבל מחסור ותלאה רבה — ובלבד שלא לעבד הרבה. אך אחרי שנים רבות מאד התרגל האדם אל העבודה וימצא בה ענג, בדעתו את התועלת שהיא מביאה לו.

ואולם בבא ימי החרף הקרים, הכרח הפרא לחשב על דבר איזה מעון, אשר יהיה לו למחסה מפני הסערות השלגים המתחוללות מסביב; הסכות הרעועות לא הצליחו לזאת. במקומות שהיו שם מערות, בא לחסות בהן, ואת מבוא המערה כסה בעורות החיות אשר הרג בצידו. אבל במקומות, שלא מצא לו מעונות חרף טובים כאלה, היה חופר לו מארות בתוך האדמה; בחורי עפר אלה היה חם לו, ובהם מצא מחסה טוב מפני הקר הגדול השורר על פני האדמה.

ימי החרף הקרים מבריחים גם בימינו את תושבי סביריה הפראים, היושבים בקיץ בסכות ובאהלים, להתחבא מפני הקר בבתי אדמה אשר יעשו להם. את הבתים האלה הם חופרים באדמה, בעמק שלשה־ארבעה מטרים, ומקרים אותם בחבילות ענפים ובעפר, אשר יהיו להם לגג. באמצע הגג הזה, אשר מראהו תל עפר לו, הם משאירים חור רחב המשמש להם לפתח, לחלון ולמעשנה גם יחד. במבוא הזה עומדת באלכסון קורה, שעשו בה מגרעות למעמד הרגלים, והיא משמשת לבני ה„בית" הזה למדרגה לרדת ולעלות בה.

ויש פראים בקצה הצפון, העושים להם את מעונות החרף שלהם על פני האדמה. אך ברדת השלג הרב על הארץ יכסה את מעונותיהם לגמרה, ועל כן נוכל לאמר, כי גם הם יושבים תחת האדמה. במעונות האלה חם מאד, אף כי מעלות הקר בחוץ עולות לפעמים לשמונים ושתים מעלות: קר גדול וחזק, שאבנים מתפוררות בו, שמן קופא ויהי לקרח וכסף־חי יהפך ויהי למתכת מוצקה.

אלה היו המעונות הראשונים של האדם הקדמון.

יגאל הכרמלי.

חדשות.

האגדה „שפה חיה" לנערים ביקטרינוסלב. — לפני שנה עלה הרעיון על לב המורה העברי מר קורוהודסקי ביקטרינוסלב, להרחיב את הדבור העברי בקרב הנערים בני עירו. רבם מבלים את מבחר עתותיהם בלמודים הכוללים ואינם יכולים לסגל להם את הדבור העברי (כי השעה האחת, שהם לומדים בה עברית מפי מוריהם, אינה מספקת להחיות את השפה בפיהם) וייסד אגדה „שפה חיה" לנערים מבני עשר שנים ומעלה, שרבם מבקרים את בתי הספר של הממשלה. אחדים מעקרי התקנות שחבר המורה המיסד למען האגדה, הם: א) החובה על כל נער, חבר האגדה, להשתדל לדבר עברית הן בבית והן בחוץ; ב) החובה על כל נער, חבר האגדה, לקרא במשך השבוע איזה ספור ב„עולם־קטן" (כי ה„עולם־קטן" הוא כמעט החמר האחד לכל אספות האגדה) ולהרצות את תמציתו לפני חבריו המתאספים פעם בשבוע לאספה, ועליו דנים החברים, עד כמה הוא מעניין אותם ומה הם למדים ממנו.

האגדה הזאת הולכת ומתפתחת ורואה ברכה רבה בהרחבת הדבור העברי בקרב הנערים אשר בעיר. מספר חבריה מגיע לארבעים והרבה מהחברים, אשר מקדם לא יכלו להוציא אף הגה בעברית, מדברים עתה עברית בשפה צחה. האגדה הזאת עשתה לה שם בסביבות העיר יקטרינוסלב ובערים אחרות נוסדו אגדות כאלה. בימים האחרונים, כאשר החלה האגדה להתפתח יותר ויותר החלו חבריה להרגיש חסרון ספרים עברים למקרא, וביחוד היה מרגש החסרון לבני העניים שאין יד אבותיהם משגת לקנות להם ספרים עברים. לכן החליטה האגדה להשתמש ביום השלישי לחג המכבים שעבר, שהוא גם יום מלאת שנה להוסדה, לערך בו נשף ספרותי, אשר הכנסתו תהיה כלה קדש ליסוד בית־ספרים (ביבליותיקה) עברי לנערים. הנשף הזה הצטין ברוחו העברי ובחלק הספרותי שבו. אל הנשף באו כל המורים העברים וכל המשכילים היותר נכבדים שבעיר. ביניהם היה המרשה האינז'יניר מר אוסישקין וגם הסופר הנכבד מר „שלום עליכם", שהתאכסן אז שם, וגם הרבה מהנערים המבינים עברית. במשך כל הנשף נשמע הדבור העברי, לא מפי הנערים חברי האגדה בלבד, כי גם כל הנאספים דברו רק עברית. וזאת תכנית הנשף: מתחלה הציגו הנערים החברים על הבמה מחזה עברי בשם „החשמונאים" (מספורו של הסופר המנוח ר. א. ברודס „החשמונאים הקטנים" שנדפס ב„עולם־קטן" שנה ראשונה חוברת כ"ה־כ"ו) בשתי מערכות. המחזה העברי הזה הפליא מאד את לבות כל הנאספים, כי ראו בעיניהם ובאזניהם שמעו את אשר מעולם לא פללו לראות ולשמע. כל התפאורה (דעקאראציע) לבמת החזיון, הכובעים והשריונים, החרבות והכידונים של יהודה המכבי וצבאות ישראל, נעשתה באמנות נפלאה לפי רוח הזמן ההוא על ידי הסופר ש. לוין ובנו הצעיר ב. לוין. כל הנערים המשחקים מלאו את תפקידיהם בטוב טעם ודעת. ביחוד הצטינו הנערים: מלינסקי, מרקובסקי, לוין וסמולינוב. הנאספים התענגו מאד לראות את העברים הקטנים, המציגים לפניהם כמו חי את עזוז הרוח ואמץ הלב של גבורי אמתנו וחרף נפשם בעד כבוד עמם וחרותו ומעיניהם זלגו דמעות. ויחד עם זה פרצה מלבם הקריאה: אכן אלה הם נערים עברים! — אחרי ההפסקה עלה על הבמה ראש האגדה ש. סמולינוב, נער בן שלש עשרה שנה, וינאם נאום על דבר התפתחות האגדה, ולסוף הביע תודה בשם חבריו לנאספים הנכבדים, אשר עזרו להם להוציא את רעיון יסוד הביבליותיקה העברית לפעלות. דבריו נאמרו בשפה צחה וברגש, עד כי האיש שלא הביט בפני הנער יכול לחשב, כי הדברים האלה יוצאים מפי דברן רגיל. אחריו קם המזכיר הנער נ. לוין ונתן דין וחשבון מפרט מפעלות האגדה במשך השנה. אז ספר הנער קוריצקי על דבר חג החנכה. דבריו נאמרו בהשכל ודעת ולבו הרגיש את הדברים שהשמיע בפיו. אחרי כן קראו רבים מחברי האגדה ברגש ובהטעמה יפה משירי המשוררים יל"ג, ביליק, טשרניחובסקי, של"ג ועוד. אחרי כן נגנו עלי נבל שני נערים מחברי האגדה, תלמידי בית הספר אשר לזמרה, מנגינות יפות; ולסוף שרה מקהלה הרבה משירי ציון ובזה תם הנשף. בכלות הנשף נגש המרשה האינז'יניר מר אוסישקין אל הבמה שעמדו עליה כל הנערים עורכי הנשף ויפן אליהם בדברים האלה: „הנני מביע לכם, נערים נכבדים, תודה בשם כל הנאספים בעד העֹנג שהבאתם לנו בנשף הזה, ואני מקוה, כי כשם שהשכלתם להציג במחזה את מלחמת החשמונאים לפנים בעד עמנו וחרותו, כן תלחמו באמת בעד עמנו וחרותו, אך לא בחיל ולא בכח, כי אם ברוח".

מי יתן ויסדו כל המורים העברים בערי מושבותיהם אגדות כאלה, כי אז יכלו לעזור לטובי עמנו למהר להגיע אל מטרתנו, תחית עמנו ושפתו.

המנורה.

מִכְתָּבִים.

לחברי קוראי ה„עולם-קטן"!

זה לא כבר נתנו ציוני עירנו בכל בתי נכבדי העיר ובבתי המסחר הגדולים קפסות לאסף כסף לטובת הקפה הלאומית, וגם בביתנו נתנה קפסה הזאת. וכל איש הבא לביתנו, בין שהוא מכירי ובין שאינו מכירי, הנני מציע לפניו לתת אל תוך הקפסה ככל אשר ידבנו לבו. ולא קרה עוד שישיבו פני ריקם בזה. גם מאסף אני את כל הגליונות של מכתבי העתים המתקבלים יום יום בביתנו ואת מחברותי הכתובות והנני מוכר אותם בחנויות ואת כסף מחירם אני מקדיש להקפה. ובכן הנני מציע גם כן לפניכם לראות ממני ולעשות כמוני, לאסף כסף לטובת קפתנו הלאמית באמצעים כאלה, למען יהיה גם לנו חלק ונחלה בארץ אבותינו.

יוסף הלוי לויק.

מערכת נכבדה!

מאד התעצבתי בקראי ב„המליץ" את האסון הנורא, אשר קרה לבן סופרנו האהוב מר יהודה שטינברג, המענג אותנו זה כמה בספוריו היפים והנעימים ב„עולם-קטן". ירחם ה' על בנו היקר וירפאהו ממחץ מכתו וישיבהו במהרה לאיתנו. ולאות תודה לה' על אשר הצילו מרדת שחת אני מנדב ח"י קפיקות לקפה הלאמית בהקופסה הדבוקה בחדרנו.

זמברוב, ישראל בן אברהם אבא רקובסקי
בן עשר שנים.

המו"ל: הוצאת „תושיה" בורשה.
העורכים: א. ל. בן-אביגדור וש. ל. גרדון.
כתבת ה„עולם הקטן":
КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО „ТУШІЯ", ВАРШАВА.
Verlag „TUSCHIJAH", Warschau.

תרס"ג לשנת הארבעים ושלש 1903

לצאת המליץ לאור

זקן העתונים העברים וראשון לכל תנועה מועילה בישראל, מכתב עתי לכל דבר הנוגע ליהודים בפרט ולעניני מדינה, ספרות ומדע בכלל.

יוצא בפטרבורג מדי יום ביומו.

על ידי ל. רבִינוֹביץ (איש יהודי)

מחיר המליץ עם הוספותיו:

ברוסיא: לשנה 10 ר', לחצי שנה 5 ר', לרבע 2.50 ר', לחדש 85 קאפ'.

בשאר ארצות: לקבלו שלש פעמים בשבוע ב' כ' עלים: לשנה 12 ר', לחצי שנה 6 ר', לרבע 3 ר', לחדש 1 ר'.

חותמי המליץ יקבלו בשנת 1903

ספר המתאימות הגדול

(קונקורדנציא עברית וארמית שלמה וערוכה בכל, הוצאת המליץ) במחיר מצער מאד.

מחיר כל חלק מספר המתאימות הגדול הזה לחותמי המליץ הוא רק 22 קאפ', עם המשלוח 30 קאפ'.

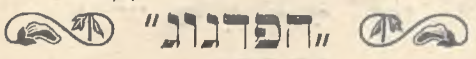
כתבת המליץ:

Редакція газ. „Гамелицъ" С.-Петербургъ, Торговая 17.

Rédaction du „Haméliz" St.-Pétersbourg, rue Torgova 17.

הוספה מיוחדת ל„עולם קטן".

„הפדגוג"

ירחון פדגוגי בעד ההורים והמו"ים.

בו יבואו מאמרים בכל מקצעות החנוך וההוראה, החדשות במקצוע החנוך, החנוך העברי ביחסו אל החנוך הכללי, השקפה על מהלך החנוך בא"י ובחו"ל: החדרים, הת"ת ובתי הספר. מאמרים ע"ד הטבת המצב החמרי והרוחני של המורים והמלמדים; דו"ח מאספות מורים, כרוניקה מעולם ההוראה העברית והמורים העברים. בקרת ספרי הלמוד והקריאה לבני הנעורים, שאלות ותשובות בעניני החנוך והלמוד במעשה; לשכת מודיעין (ביורא) בעד הורים ובתי ספר המבקשים להם מורים, ובעד מורים המבקשים להם משרות ומקומות להוראה.

החוברות א'-ג' כבר יצאו מבית הדפוס
וזה תכן עניניהן:

א) אל הקוראים; ב) בתי ספר של פרבל ונחיצות גני ילדים עברים (עם תמונת פרבל) — נח פינס; ג) עקשנות הילדים ורגזותם — בן משה; ד) הקריאה העברית — בן-זאב; ה) פסטלוצי בתור מחנך העם — פרופיסור לודויג שטין (תרגום ש. רוזנפלד); ו) טולסטוי על החנוך — *,*; ז) תרבות הרגש המוסרי אצל הילדים הקטנים — תרגום אחד המורים; ח) רעיונות על החנוך — בן-משה; ט) מכתבי טולסטוי על החנוך — *,*; י) הרצאת הד"ר לנדר; יא) בקרת ספרים — י. יי גלם; יב) בעתונים; יג) כרוניקה; מודעות.

מחיר „הפדגוג": 3 ר' לשנה, 1.50 ר' לחצי שנה, 75 ק' לרבע שנה. לחותמי ה„עולם קטן" 2 ר' לשנה, 1 ר' לחצי שנה, 50 ק' לרבע ש'.

החוברת הכפולה ד-ה (שבט-אדר) תצא בחודש אדר.

פרוספקט מפורט ע"ד ה„עולם קטן" וה„הפדגוג" ישלח חנם לכל דורש.

Книгоиздательство „ТУШІЯ", Варшава.

בע"פ: נובוליפקי נו' 7, מעון 9.

טובים לתשורות ומשלוח מנות

1) עולם קטן. עתון מצויר לבני הנעורים, מהדורא ראשונה (65 חוברות) בחמשה כרכים מכ' הדר כל כרך במחיר 1.50 רו"כ, כל חמשת הכרכים ביחד 6 רובל.

2) לוח עולם קטן. קובץ ספרותי ושמושי לבני הנעורים. עם תמונות וציורים, מכ' הדר, מחירו 1 רובל, לחותמי ה„עולם קטן" 75 קאפ'.

3) ספרים שונים מכורכים הדר מכל המחלקות שבהוצאת „תושיה", תמונות וציורים, מכשירי הלמוד, אגרות גלויות מצוירות ואלבומים שונים, במחירים שונים.

פרוספקט מפורט ע"ז נשלח חנם לכל דורש!

Издательство »Тушія«, Варшава.

Verlag „Tuschijah" Warschau.

בע"פ: נובוליפקי 7 מעון 9.

בית מסחר הספרים של

ר' מנשה קדישזאהן ושותפיו

נעתק מרחוב נאלעווקי נו' 39 לרחוב גענשא נו' 14

בבית המסחר הזה נמצא למכירה לבד תוצאתיו והם: חומש עברי-טייץ מ"י עם ל"ו פירושים על נייר פשוט, ועל נייר רענאל, חק לישראל לה"ק על נייר פשוט ורענאל, חק לישראל ע"ט על נייר פשוט ועל נייר רענאל, חומש כ"ו פירושים, וש"ס ירושלמי על נייר פשוט ורענאל, — גם כל מיני ספרים מכל הדפוסים הן ספרי דפוסי ווילנא, ווארשא, לובלין ופיעטריקוב והן ספרי חו"ל. ממלא רצון הקונה עצהיו"ט.

14 אדרעסע: (5—5)

М. Кадишсонъ и Ко. Варшава, Гусья 14.

Herausgeber u. Eigenthümer: Verlag „Tuschijah". Verantwortlicher Redacteur S. M. Laser. Druck von Josef Fischer in Krakau.